Мачульська М.М.
студентка,
Науковий керівник: **Подолянчук О.В.**
старший викладач, старший науковий співробітник,
кандидат філологічних наук,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

ПРАВОПИС 2019 РОКУ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Правопис 2019 року вніс певні зміни [1] у чинну систему правопису, що стало причиною обговорення цього питання серед наукових кіл. Питання змін в українському правописі, їхніх особливостей впливу на сучасний правопис та історію походження таких змін досліджували такі науковці, як: Акуленко А., Лисенко Ю., Німчук В., Тесленко Л., Пономарів О. та інші. Загальна кількість новацій є більшою за 20, кожна з яких привертає до себе увагу з дослідницького погляду. Внесення різного роду доповнень у чинний правопис пов'язані з тим, що за період Радянської України науковцями було розроблено правила українського правопису, проте через те, що політика тогочасного керівництва була спрямована на те, щоб зробити українську мову схожою на російську, ці зміни так і не запровадили. Здебільшого зміни у правописі стосуються слів іншомовного походження. Так, до прикладу, найвідоміша зміна – слово «проєкт», який раніше писали «проект», а також похідні від нього слова «проектувати», «траєкторія» тощо.

Вищезазначені слова, за своєю сутністю, і раніше мали б писатись із буквою «є» за правилами української мови, проте зараз вони набули більш виразного значення та чіткого закріплення.

Також зміни відбулись і стосовно правил написання частки «пів», яка раніше у словосполученнях з іншими словами писалась через дефіс. На сьогодні словосполучення з «пів» пишуться окремо, як окремі слова на позначення числівника, а не слово із часткою.

Багато змін у правописі торкнулись написання слів із буквою «и». Часто правила стосуються альтернативного використання, до

прикладу, у словах «ірий» та «ирий», проте такі слова, як «індик» та «іграшка» за правописом пишуться із буквою «і». Альтернативно букву «и» можна використовувати у правописі до прізвищ тюркського походження та до слів «незалежність», «Білорусь», «осінь», «любов» у родовому відмінку.

Значні зміни у правописі стосуються фемінітивів. До слів назв-професій у чоловічому роді доцільно додавати -ка, при використанні його у жіночому роді: «вчителька», «авторка», «юристка» тощо. Також є три суфікси, які слід додавати у таких випадках:

– суфікс **-ес** у словах «поетеса», «баронеса» (цей суфікс вважається рідко вживаним);

– суфікс **-иц** – до слів у жіночому роді, які у чоловічому роді мають закінчення – ник: *порадниця, порушниця* тощо;

– суфікс **-ин** – до слів у жіночому роді, які у чоловічому роді мають закінчення -ець, тобто *кравчиня, майстриня, плавчиня тощо*.

Таким чином, можна сказати, що обсяг інновацій не є критичним, його доволі легко впровадити в реалії сьогодення, а зміни, які спостерігаються в написання тих чи тих слів, на нашу думку, мали винятково позитивний вплив на розвиток мови, яка стала більш виразною, охайною та правовою.

Окрему увагу варто звернути і на суспільний складник змін. Так, нова влада почала вводитися в дію нові закони та постанови, які так чи інакше стосувалися суспільного життя людей, шляхом реформування мови в аспекті надання їй більш державного та глобального значення. Інакше кажучи, влада вчиняла дії з метою забезпечити державність мови. Вводилися певні законодавчі зміни, які вимагали ведення освіти, а також всього документального життя осіб на українській мові.

Зважаючи на вищезазначене, варто відмітити, зокрема, прийнятий у 2019 році Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», у статті 1 якого українська мова визнається державною та офіційною, а також зазначається, що статус української мови як єдиної державної мови зумовлений державотворчим самовизначенням української нації [2].

Ще одним із суттєвих нововведень став прийнятий 1 вересня 2020 року Закон України «Про повну загальну середню освіту», який

закріплював у собі те, що учні російськомовних шкіл з 5 по 11 класи повинні навчатися українською мовою [3]. Проте варто наголосити, що останній суттєво не змінив тенденцію вживання слів у їхніх початкових формах. Окрім того, такі нововведення значною мірою не вплинули на зменшення кількості людей, які розмовляють російською мовою. До того ж, деякі батьки учнів та безпосередньо самі учні незадовільно відгукувались про ці зміни, особливо громадяни зі Східної України.

Зміни у правописі є варіативними та загальними для застосування. У реаліях сьогодення це важливо тим, що варіативність дозволяє людям поступово звикнути до нововведень та говорити або писати грамотно варіативні слова, зміни до яких не є обов'язковими, вони можуть використовуватись у звичній для всіх формі. На думку дослідників цього питання, з огляду на правила української мови, зміни є доцільними та коректними, проте факт того, що люди звикли до одного звучання та написання певних слів, робить зміни у правописі дещо штучними.

Підбиваючи підсумок, варто зазначити, що зміни у правописі є варіативними та загальними для застосування. У реаліях сьогодення це важливо тим, що варіативність дозволяє людям поступово звикнути до нововведень та говорити або писати грамотно варіативні слова, зміни до яких не є обов'язковими, вони можуть використовуватись у звичній для всіх формі

Список використаних джерел:

1. Питання українського правопису : постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 року № 437. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 16.07.2019 р. № 2704-VIII. Дата оновлення : 14.07.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text

3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. Дата оновлення : 02.10.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text